

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто особливості функціонування системи податкового менеджменту в Україні та визначено напрями її вдосконалення.

Аннотация. Рассмотрены особенности функционирования системы налогового менеджмента в Украине и определены направления ее совершенствования.

Annotation. The features of the functioning of tax management in Ukraine were identified and areas of improvement were considered.

Ключові слова: податковий менеджмент, податки, податкова система, державне регулювання.

Актуальність даної теми полягає в тому, що податки є одним із основних джерел поповнення бюджету країни. Проте в сформованій економічній ситуації зібрати їх не є можливим. В Україні немає єдиного податкового кодексу, постійно змінюється порядок розрахунку і сплати тих або інших податків, ставки податків сильно завищені. Податкове законодавство складне і суперечливе. Податкові органи застосовують штрафні санкції до винних не розбираючись, з чієї провини відбуваються порушення. Усе це призвело до масових ухилень від оподаткування, поширення обсягів тіньової економіки, появи специфічних форм розрахунків між підприємствами.

Вагомий внесок у розвиток теорії та практики податкового менеджменту зробили такі вчені, як: Лубенчук О. Е., Нестерук Г. Ю., Романюк М. В., Беспала Н. О., Леміш А. М., Рижий І. М.

Проте в роботах немає єдиного підходу до оцінки сучасної податкової системи, засобів її оптимізації. У цьому відношенні проблема податкового менеджменту є актуальною [1].

Отже, податковий менеджмент – це частина загальної системи управління ринковою економікою, та частина загального менеджменту в цілому. В основі податкового менеджменту лежать загальні принципи і фундаментальні положення управління економікою, системного підходу та аналізу. Управління в теорії менеджменту, з одного боку, зв'язується з реалізацією основних функцій управління (плануванням, регулюванням, аналізом і контролем), а з іншого, трактується як особливий вид діяльності, спрямований на здійснення керівництва людьми (адміністрування) [2].

Загально визнано вважається, що планування, регулювання і контроль – це елементи податкового механізму. Разом з тим, тут немає протиріччя, оскільки управління податковим процесом здійснюється через податковий механізм. У цьому зв'язку й податковий механізм, і податковий менеджмент мають три загальних елемента (планування, регулювання і контроль). Ці елементи становлять інструментарій, що включає в себе методи і прийоми управління. До названих трьох елементів податкового механізму необхідно додати організацію управління податковим процесом як елемента податкового менеджменту.

На практиці податковий менеджмент реалізується через елементи, що виступають відносно самостійними комплексами податкових заходів, застосування яких ураховує діаметрально протилежні та еkleктично поєднані індивідуальні пріоритети економічних суб'єктів та фіскальні інтереси держави. Проте лише за умови ефективного їх використання можна досягнути результату, що дорівнює максимально можливому ефекту, який виникає внаслідок взаємодії всіх складових, якими виступають: економічний аналіз, інформаційне забезпечення, оперативна робота, планування, прогнозування, оптимізаційне регулювання, контроль, засоби адаптаційного характеру, внутрішня і зовнішня координація, ризик-менеджмент управлінських рішень.

Проведення соціально-економічних реформ в Україні багато в чому залежить від ефективної та злагодженої роботи органів державної виконавчої влади всіх рівнів [4].

Основними завданнями державних органів управління податками в ринкових умовах, повинні бути, по-перше, прогнозування обсягів податкових надходжень на підставі прогнозних розрахунків зростання доходності підприємств інших організацій. По-друге, розробка нових концепцій оподаткування, які забезпечували б розвиток підприємництва, але без шкоди соціальним програмам. По-третє, обґрунтування протекціоністської політики в зовнішньоекономічній діяльності. Податкове прогнозування займає важливе місце в теорії та практиці державного податкового менеджменту. Це, по суті, метод економічного передбачення або базовий його елемент.

Сьогодні вже дещо зроблено для реформування державного податкового менеджменту, зокрема, розроблено Концепцію програми модернізації Податкової служби України, проводяться зміни організаційної структури, застосовуються нові методи адміністрування податків, частково реформується податкове законодавство. Однак ще не вдалося створити достатні умови для ефективного розвитку підприємництва і, особливо, не досягнуто повного задоволення державних і соціальних потреб [5].

Будь-яка держава, в тому числі й Україна, методом правового регулювання встановлює певні правила податкової поведінки для суб'єктів господарювання всіх рівнів. Мається на увазі прийняття комплексу законів, які

Правове забезпечення податкового менеджменту в Україні є непослідовним, нестабільним, обтяжливим при застосуванні для податкових органів та платників. Правова база, що регламентує податкові відносини, ускладнює належне виконання функцій податкового менеджменту. Нерівномірність податкового навантаження негативно впливає на конкурентоспроможність та оздоровлення національної економіки, призводить до перепливу капіталу до галузей (регіонів) з більш сприятливими податковими режимами, що призводить до розбалансування розвитку національної економіки, поглиблення структурних криз [6].

Методом адміністративного регулювання здійснюється квотування, ліцензування, державний контроль за обліковою ставкою, валютним курсом, надаються певні гарантії соціального захисту населення тощо.

Економічними методами державного регулювання передбачається використання податкової політики для формування нових пропорцій сукупного попиту та пропозиції, спрямування капіталів на вирівнювання структурних диспропорцій економіки. Залучаючи за допомогою податків певну частку доходів господарюючих суб'єктів, можна стимулювати або стримувати їх діяльність у відповідних напрямках і тим регулювати соціально-економічні процеси в країні.

За допомогою згаданих методів державного регулювання податкової політики досягається оптимальне співвідношення між видатками та надходженнями до державного бюджету, стабілізація в суспільстві, відбувається стимулювання зростання виробництва, підвищення інвестиційного рейтингу України на міжнародній арені, збільшення реального попиту населення [5].

Отже, ефективність використання податкового менеджменту оздоровлення економіки залежить від того, наскільки держава враховує внутрішню сутність податків та їх суперечливість. Змінюючи податкову політику, маніпулюючи податковим механізмом, держава одержує можливість стимулювати економічний розвиток або стримувати його.

З позиції підвищення ефективності реалізації завдань податкового менеджменту в Україні їх варто поділити на дві основні групи:

- реформування методів адміністрування податків і зборів;
- реформування системи адміністраторів податків і зборів.

Реформування податкової системи, а отже, й системи податкового менеджменту, має базуватися на принципі фіскальної достатності, тобто формуванні дохідної частини бюджету на рівні, достатньому для здійснення державних функцій, а також на засадах забезпечення обов'язковості й рівнонавантаженості у сплаті податків; недопущення проявів дискримінації щодо окремих платників або категорій платників податків, а також відносно оподаткування товарів вітчизняного чи іноземного походження.

Створення ефективної високопрофесійної та підзвітної суспільству податкової служби, яка чітко реалізує державну податкову політику та програму уряду України, є остаточною метою запровадження Програми модернізації Державної податкової служби України. Це, в першу чергу, сприятиме виконанню закладених у бюджет показників його наповнення, а відповідно й належному рівню фінансування соціальної та гуманітарної сфер, що матиме суттєвий вплив на рівень життя та соціального захисту населення, його ділову активність, ступінь довіри громадян до державних структур влади.

Зокрема, основними завданнями управління є впровадження програми модернізації податкової служби України, створення та впровадження нових проектів та програм, спрямованих на підвищення ефективності адміністрування податків. Крім того, зазначений підрозділ, який на сьогодні функціонує, виступає координатором діяльності структурних підрозділів при вдосконаленні функцій та процесів, покладених на податкові органи [5].

Передумовою створення стабільної системи державних доходів стане реалізація довгострокового проекту "Модернізація державної податкової служби – 1". Її спрямовано, насамперед, на поліпшення обслуговування платників та адміністрування податків, зменшення кількості звернень платників, у тому числі необґрунтованих, послаблення контролюючих функцій ДПС, зокрема скорочення кількості виїзних перевірок суб'єктів господарювання, вдосконалення механізмів взаємодії платників податків з податківцями. Отже, слід зазначити, що перші кроки реформування податкової служби на сьогодні вже відбулися.

Наук. керівн. Степанова Е. Р.

- Література:** 1. Лехно О. І. Удосконалення податкового менеджменту (на прикладі сільськогосподарських підприємств Криму) [Електронний ресурс] / О. І. Лехно. – Режим доступу : <http://www.br.com.ua/referats>. – Назва з екрана. 2. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М. : Дело, 1992. 3. Электронная библиотека "Грамотей" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gramotey.com>. – Название с экрана. 4. Романюк М. В. Напрямки удосконалення системи податкового менеджменту в Україні / М. В. Романюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 2 (81). – С. 41–45.
5. Беспала Н. О. Становлення та розвиток державного податкового менеджменту в Україні / Н. О. Беспала // Економіка та держава – 2006. – № 4. – С. 75–77. 6. Леміш А. М. Податковий менеджмент як інструмент оздоровлення економіки / А. М. Леміш, І. М. Рижий // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 8 (63). – С. 15–19.